

6. ПРАВЕКС БАНК збільшив капітал на 1,1 млрд. грн. URL: <https://www.pravex.com.ua/press-center/praveks-bank-zbilshiv-kapital-na-11-mlrdgrn-79>.

7. Фінансова безпека банківського сектору. URL: http://pidruchniki.com/1151051362035/bankivska_sprava/finansova_bezpeka_bankivskogo_sektoru.

8. Рейтинг стійкості банків за підсумками 3 кварталу 2017 р. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/>.

9. Зачосова Н.В. Особливості забезпечення фінансової безпеки комерційних банків в Україні. Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2011. № 4. С. 74–78.

10. Офіційний сайт Асоціації українських банків: Аналітика: Показники банківської діяльності, архів 2013–2016 рр. URL: http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=10094&menu=104&Itemid=112#null.

11. Бердинский А. Концепция безопасности коммерческого банка. Безопасность для всех. URL: www.bre.ru/security/7576.html.

12. Теоретичні засади забезпечення фінансової безпеки банку. URL: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2012-4_0-pages-200_204.pdf.

КРЕДИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ

CREDIT AND INVESTMENT POLICY OF BANKS AND WAYS OF ITS OPTIMIZATION

У статті розглянуто суть кредитної політики банків та окреслено шляхи її оптимізації. Банківська система є основою формування фінансово-кредитних відносин та найважливішим суб'єктом фінансового ринку, а одним із головних її завдань є правильно розроблена кредитна політика, яка повинна охоплювати найважливіші елементи та принципи організації кредитної роботи в банку та визначати пріоритетні напрями кредитування. На сучасному етапі економіка нашої країни потребує активізації кредитної діяльності. А поліпшення економічної ситуації в Україні залежить від удосконалення діяльності банківських установ та оптимізації їхньої кредитної політики.

Ключові слова: кредитна політика банку, інвестиційна політика банку, інвестиції, банківська безпека, антикризова інвестиційна політика.

В статье рассмотрена суть кредитной политики банков и очерчены пути ее оптимизации. Банковская система является основой формирования финансово-кредитных отношений и важнейшим субъектом финансового рынка, а одним из главных ее заданий является правильно разработанная кредитная политика, которая должна охватывать важнейшие элементы и принципы организации кредитной работы в

банке и определять приоритетные направления кредитования. На современном этапе экономика нашей страны нуждается в активизации кредитной деятельности. А улучшение экономической ситуации в Украине зависит от совершенствования деятельности банковских учреждений и оптимизации их кредитной политики.

Ключевые слова: кредитная политика банка, инвестиционная политика банка, инвестиции, банковская безопасность, антикризисная инвестиционная политика.

Essence of credit policy of banks and outlined ways of its optimization is considered in the article. The banking system is basis of forming of finansovo-kreditnikh relations and major subject of financial market, and one of its main tasks a credit policy which must engulf major elements and principles of organization of credit work in a bank and determine priority directions of crediting is correctly developed. On the modern stage the economy of our country needs activation credit of activity. And Improvement of economic situation in Ukraine depends on the improvement of activity of bank institutions and improvement and optimization of them credit policy.

Key words: credit policy of bank, investment policy of bank, investment, bank safety, antikrizis investment policy.

УДК 336.717.061:336.71+330.322

Михайляк Г.В.

к.е.н. доцент кафедри аналітичної економії та міжнародної економіки Львівський національний університет імені Івана Франка

Михайляк І.В.

к.е.н. доцент кафедри міжнародних економічних відносин Львівський національний університет імені Івана Франка

Постановка проблеми. Основою формування фінансово-кредитних відносин та найважливішим суб'єктом фінансового ринку є банківська система, одним із головних завдань якої є правильно розроблена кредитна політика, яка повинна охоплювати найважливіші елементи та принципи організації кредитної роботи в банку та визначати пріоритетні напрями кредитування.

Оскільки в останні роки спостерігаються несприятливі тенденції та суттєве уповільнення розвитку банківського кредитування, то

це зумовлює до пошуку напрямів модернізації кредитної політики банків, що сприятиме активізації та економічному розвитку банківської системи.

За таких умов питання, які стосуються кредитної політики банків, зокрема пошуку її напрямів оптимізації, є актуальними на сучасному етапі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, які стосуються кредитної політики банків та шляхів її оптимізації досліджували такі вчені, як: О.В. Васюренко, В.В. Волкова, О.Є. Гудзь,

В. Грушко, О.О. Любар, В.В. Рисін, Ю.О. Русіна, О.І. Лаврушина та ін.

Однак у більшості наукових досліджень недостатньо уваги приділено саме основним шляхам оптимізації кредитної політики. Все це свідчить про актуальність теми, а отже, зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження суті кредитної політики банків та окреслення шляхів її оптимізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній економічній літературі немає єдиного розуміння кредитної політики банку. Так, О. Васюренко [1] розглядає кредитну політику як «визначення завдань і пріоритетів кредитної діяльності, засобів і методів їх реалізації, а також принципів та порядку організації власне кредитного процесу».

На інших аспектах акцентує увагу В. Рисін [6], який зазначає, що «кредитна політика комерційного банку – це стратегія і тактика банку щодо спрямування залучених ресурсів на кредитування клієнтів банку для отримання прибутку та задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування».

На нашу думку, варто погодитися з точкою зору В.В. Рисіна [6] стосовно того, що ефективна та антикризова кредитна політика банку неможлива без її базування на системі принципів, а саме: орієнтації кредитної політики на задоволення потреб; адекватності кредитної політики ресурсній пропозиції; гнучкості кредитної політики; комплексного управління кредитними ризиками; відповідності кредитної політики ресурсній пропозиції; пріоритетності наявності надійного забезпечення; диверсифікації кредитного портфеля; обмеження загального кредитного ризику і в розрахунку на одного позичальника; контролю над цільовим використанням кредиту і фінансового стану позичальника; консервативності кредитної політики.

Доцільно зазначити, що кредитна політика має складники, а це дає змогу говорити про види кредитної політики.

Наприклад, О.О. Любар [5] зазначає, що, розглядаючи прості прояви кредитної політики банків на практиці як її різновиди, частини єдиного цілого, можна виділити певні її види за критеріями:

- за суб'єктами кредитування – кредитування юридичних і фізичних осіб;
- за цілями – за поданням цільових позик, за поданням нецільових позик;
- за типом ринку – на грошовому ринку, на фінансовому ринку, на ринку капіталів;
- за географією застосування – кредитна політика, що проводиться банком: на місцевому, регіональному, національному і міжнародному рівнях;
- за галузевою спрямованістю – кредитна політика щодо кредитування: промислових підприємств (важкої, легкої, харчової промисловості);

- торговельних організацій, будівельних організацій, транспортних підприємств, сільськогосподарських підприємств, збутових організацій, підприємств зв'язку тощо;

- за забезпеченістю – за наданням забезпечених позик, за наданням незабезпечених позик;

- за ціною кредиту – кредитна політика з надання: стандартних позик, пільгових позик, проблемних позик (під підвищені відсотки);

- за методами кредитування – під час кредитування за залишком, під час кредитування з поверненням [5].

Водночас варто зазначити, що ця класифікація не є вичерпною, тому залежно від інших критеріїв можна виділяти й інші види кредитної політики.

Так О.Є. Гудзь [3] зазначає, що найбільш істотно кредитна політика розрізняється залежно від суб'єктів кредитних стосунків: кредитна політика банку щодо юридичних осіб і політика у взаєминах із фізичними особами.

Також метою кредитної політики банку є максимальне задоволення потреби клієнтів у позикових засобах [3]. А певними перевагами під час виконання кредитних заявок користуються крупні комерційні і виробничі структури зі стійким фінансовим становищем, що надають тверді гарантії повернення позики. Інші вітчизняні банки, як зазначає О.І. Лаврушина [8], оголошують про зміну своєї стратегії на ринку, вважаючи пріоритетними напрямками роботи комплексне банківське обслуговування приватних клієнтів і кредитування великих фінансово стабільних підприємств.

Кредитна політика потрібна банкам передусім тому, що дає змогу регулювати, управляти, раціонально організувати взаємини між банком і його клієнтами із залученням ресурсів на поворотній основі та їх інвестування в частині кредитування клієнтів банку. Важливо також підкреслити, що кредитна політика є основою управління ризиками в діяльності банку. Кредитна політика може бути агресивною, традиційною і класичною. Основою під час вибору виду кредитної політики є стратегія банку. Вона може бути орієнтована на зростання капіталу банку, збільшення доходів та змішана стратегія, тому під час визначення стратегії банки розробляють індивідуальні підходи до кредитування відповідних позичальників і надання позик юридичним особам та населенню

Отже, підводячи підсумок вищенаведеному та погоджуючись з О.О. Любар [5], можемо дати таке визначення кредитної політики: у вузькому значенні кредитна політика – це система заходів банку під час кредитування клієнтів, які здійснюються банком для реалізації його стратегії і тактики в даному регіоні в певний період часу; у більш ширшому значенні кредитна політика як основа процесу управління кредитом визначає пріоритети

в процесі розвитку кредитних стосунків і функціонування кредитного механізму.

Кредитна політика банку має внутрішню структуру, а її основними елементами є:

- стратегія банку з розроблення основних напрямів кредитного процесу;
- тактика банку щодо організації кредитування;
- контроль над реалізацією кредитної політики.

Варто зазначити, що кредитна політика визначає стандарти, параметри і процедури, якими користуються банківські робітники з надання, оформлення та управління кредитами. Сукупність елементів кредитної політики найбільш точно представила О.О. Любар [5], беручи за основу три рівні ведення кредитної справи:

- 1) попередня робота з видання кредитів;
- 2) оформлення кредиту;
- 3) управління кредитом.

Але реалізація кредитної політики сучасними комерційними банками здійснюється у два етапи:

- а) попередня робота з видання і оформлення кредитів;
- б) управління кредитом.

Ці зміни були породжені гострою конкуренцією, тому виявляється необхідність зменшення часу з першого контакту позичальника до винесення рішення банківською установою з видачі кредиту.

Ґрунтуючись на вітчизняному і світовому досвіді, О.О. Любар [5] для оптимізації кредитної політики в методологічному плані рекомендує таку схему формування кредитної політики банку: загальні положення та цілі кредитної політики; процес управління кредитними операціями та повноваження співробітників банку; організація кредитного процесу на різних етапах реалізації кредитного договору; банківський контроль і управління кредитним процесом.

Дана теоретична модель, на думку автора [5], зумовлена методологічно обов'язковими вимо-

гами у процесі формування кредитної політики і організації кредитного процесу та повинна включати: загальні положення і цілі кредитної політики, що визначають стратегію банку у сфері кредитування. Подальші напрями, на думку цього ж ученого, визначають тактику банку в частині управління кредитними операціями з боку персоналу банку; деталізують конкретні операції і підходи до організації кредитного процесу на різних етапах виконання кредитного договору банку з клієнтом; і, нарешті, передбачають систему заходів управління кредитним процесом та контролю над ним. Кожен напрям теоретичної моделі формування кредитної політики тісно пов'язаний з останніми й є обов'язковим для формування кредитної політики й організації кредитного процесу, що потрібно для розкриття суті оптимальної кредитної політики.

Зважаючи на вищенаведене, нами пропонуються такі шляхи оптимізації кредитної політики (табл. 1).

Вдосконалення кредитної політики банків у сучасних умовах також має передбачати такі заходи, як:

- підвищення стабільності банків;
- поліпшення якості кредитного портфеля;
- поліпшення структури активів банків;
- забезпечення інтересів вкладників банку;
- підвищення іміджу банку;
- формування кредитної інфраструктури.

Отже, з вищенаведеного випливає таке: кредитну політику комерційного банку потрібно спрямовувати як на зростання обсягів активів, так і на підвищення їх якості.

Висновки з проведеного дослідження. На основі проведеного дослідження нами було встановлено, що кредитна політика комерційного банку як елемент загальної банківської політики є сукупністю як стратегічних, так і тактичних рішень, які визначають перспективні та поточні цілі креди-

Таблиця 1

Шляхи оптимізації кредитної політики

№п/п	Шляхи оптимізації кредитної політики
1	регулярний аналіз стану кредитних відносин із кожним окремим позичальником
2	обґрунтована оптимізація кредитного портфеля банку за пріоритетними ознаками
3	вибір дієвих методик оцінки дохідності кредитної діяльності банку з використанням методів економетричного аналізу
4	перегляд депозитної політики банку, пошук інноваційних шляхів зміцнення й нарощення слабкої ресурсної бази банків
5	стимулювання дострокового погашення кредитів
6	посилення контролю над кредитними ризиками та формування дієвих систем управління кредитним ризиком у кожному банку
7	удосконалення кредитних технологій
8	залучення до роботи в банку досвідчених менеджерів, які володіють навиками розроблення й упровадження пакетних кредитних послуг
9	досягнення високої якості сервісу і рівня диференціації банківського бренду

Джерело: складено на основі [2; 4; 7]

тування, його параметри, процедуру, та реалізується через кредитний механізм.

Оскільки на сучасному етапі розвитку економіки кредитні організації є одними з провідних учасників ринку валюти та фондового ринку, пропонують клієнтам різноманітні види нових банківських продуктів, які постійно розширюються у зв'язку з розвитком інноваційних технологій, то для обґрунтованого, раціонального та ефективного використання всіх елементів кредитного механізму банками має розроблятися відповідна кредитна політика, оскільки від неї залежить успішна діяльність банку в довгостроковій перспективі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Васюренко О.В. Банківський менеджмент: навч. посіб. К.: Академія, 2001. 320 с.
2. Волкова В.В., Волкова Н.І. Напрями оптимізації структури кредитних ресурсів банків в умовах

нестійкого економічного середовища. URL: [http://www.vdnuete_2013_4_17%20\(2\).pdf](http://www.vdnuete_2013_4_17%20(2).pdf).

3. Оцінка кредитоспроможності агроформувань (теорія та практика): монографія / О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, П.А. Стецюк. К.: ННЦ ІАЕ, 2008. 302 с.

4. Грушко В.І., Іваненко Т. Оптимізація структури кредитного портфеля комерційного банку. Вісник НБУ. 2014. № 2. С. 28–32.

5. Любар О.О. Кредитна політика банків: види та моделі. Вісник університету Банківської справи Національного банку України. 2010. № 3 (9). С. 183–185.

6. Рисін В.В. Реалізація ресурсної політики банків в умовах фінансової нестабільності: монографія. К.: УБС НБУ, 2012. 390 с.

7. Русіна Ю.О., Ковтун М.В. Механізм формування та реалізації кредитної політики банку. Економіка. Управління. Інновації. 2014. № 1(11). URL: [http://www.eui_2014_1_52%20\(4\).pdf](http://www.eui_2014_1_52%20(4).pdf).

8. Управление деятельностью коммерческого банка (банковский менеджмент) / Под ред. О.И. Лаврушина. М.: Юристъ, 2002. 688 с.